

INFORMACJA

dot. postępowania z żywymi rybami przeznaczonymi do sprzedaży detalicznej

W związku z okresem poprzedzającym Święta Bożego Narodzenia oraz kwestią związaną ze sprzedażą żywych ryb, w szczególności karpia w placówkach handlowych, uprzejmie przedstawiam informację na temat regulacji prawnych obowiązujących w tym zakresie.

Wprawdzie brak jest szczegółowo określonego algorytmu na temat postępowania z żywymi rybami, które przeznaczone są do sprzedaży detalicznej, jak również sposobu postępowania w czasie ich uśmiercania, to bez wątplenia karpie, jako zwierzęta kręgowce, podlegają prawnej ochronie przewidzianej w przepisach *ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o ochronie zwierząt* (t.j. Dz. U. z 2017 r. poz. 1840, z późn. zm., zwanej dalej *ustawą*).

W sytuacji dystrybucji żywych ryb, w szczególności zastosowanie będą miały następujące przepisy *ustawy*:

- art. 1 ust. 1 – stanowiący, że: „*zwierzę, jako istota żyjąca, zdolna do odczuwania cierpienia, nie jest rzeczą. Człowiek jest mu winien poszanowanie, ochronę i opiekę*”;
- art. 6 – mówiący o zakazie nieuzasadnionego lub niehumanitarnego zabijania zwierząt oraz znęcania się nad zwierzętami;
- art. 33 ust. 1a oraz art. 34 ust. 4 – określające warunki dopuszczalności uśmiercania zwierząt.

Art. 5 wymienionej *ustawy* jednoznacznie wskazuje, iż „*każde zwierzę wymaga humanitarnego traktowania*”, zaś „*humanitarne traktowanie*”, określone w art. 4 pkt 2 *ustawy*, polega na uwzględnieniu potrzeb zwierzęcia oraz zapewnianiu mu opieki i ochrony. Żywym rybom należy bezsprzecznie zapewnić właściwe warunki bytowania, a więc możliwość egzystencji zgodnie z potrzebami gatunkowymi. Ponadto, należy zawsze eliminować zbędne cierpienie i stres zwierzęcia. Z uwagi na fakt, że naturalnym środowiskiem ryb jest woda, humanitarne traktowanie żywych ryb polega na przetrzymywaniu i transportowaniu ich w pojemnikach z wodą. Transport żywych karpia w ich nienaturalnym środowisku, m.in. w pojemnikach bez wody, będzie wyczerpywał znamiona znęcania się nad zwierzęciem, określonego w art. 6 ust. 2 pkt 6 *ustawy*.

Zgodnie z zapisami *ustawy*, znęcanie się nad zwierzęciem to zadawanie lub świadome dopuszczanie do zadawania bólu i cierpienia, a więc również przetrzymywanie żywych ryb lub transportowanie ich bez wody (lub bez dostatecznej ilości wody) uniemożliwiającej oddychanie. Znęcaniem będzie także utrzymywanie zwierzęcia bez odpowiedniego pokarmu lub wody przez okres wykraczający poza minimalne potrzeby właściwe dla gatunku. Ustawodawca za popełnienie powyższych czynów zabronionych przewidział karę pozbawienia wolności do lat 3 (art. 35 ust. 1a *ustawy*). Należy w tym miejscu dodać, iż w przypadku działania ze szczególnym okrucieństwem, sprawca podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5. Należy jednak pamiętać, że tożsamą odpowiedzialność karną przewidziano dla powyższych zachowań skutkujących zgonem zwierzęcia (art. 35 ust. 1 *ustawy*).

Podobne stanowisko wyraził Sąd Najwyższy wskazując w wyroku¹, iż *transportowanie i przetrzymywanie ryb w pojemnikach pozbawionych wody, czy też przenoszenie ich w workach foliowych nie jest humanitarnym traktowaniem zwierzęcia i może wyczerpywać znamiona znęcania się nad nim. Pamiętać należy, że ryba poza środowiskiem wodnym oddycha przez skórę, a więc przenoszenie jej w foliowym worku oblepiającym skórę, bez*

¹ Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 13 grudnia 2016 r., sygn. akt II KK 281/16.

specjalnego koszyka, nie może być uznane za zapewnienie rybnie właściwych warunków bytowania. Wskazać należy, że nawet uśmiercanie ryb winno odbywać się w sposób humanitarny polegający na zadawaniu minimum cierpienia fizycznego i psychicznego.

Zgodnie z orzecznictwem Sądu Najwyższego przestępstwo znęcania się nad zwierzętami określone w art. 35 ust. 1 *ustawy* może być popełnione tylko umyślnie i to wyłącznie z zamiarem bezpośrednim. Użyte w definicji art. 6 ust. 2 tej *ustawy* sformułowanie pozwala na jednoznaczne przyjęcie, iż za przestępstwo znęcania się nad zwierzętami odpowiada nie tylko osoba, która osobiście zadaje ból lub cierpienie zwierzęciu, ale również ten, kto świadomie dopuszcza do zadawania przez inną osobę bólu lub cierpienia zwierzęciu. Znęcaniem się jest natomiast każdy z wymienionych w art. 6 ust. 2 *ustawy* sposobów bezpośredniego postępowania w stosunku do zwierzęcia, które muszą być objęte zamiarem bezpośrednim sprawcy, zamiar odnosi się więc do samej czynności sprawczej, a nie do spowodowania cierpienia lub bólu. Dopuszczanie polega w praktyce na nie przeciwdziałaniu, czyli przyzwoleniu i jest świadome, gdy sprawca zdaje sobie sprawę z następstw swego zachowania się, czyli że inna osoba zachowa się w jakikolwiek sposób wskazany w art. 6 ust. 2 *ustawy*².

Analizując powyższe należy wskazać, iż w placówkach handlowych oferujących do sprzedaży żywe ryby winny one być przetrzymywane w pojemnikach wypełnionych wodą. Jak wynika z *Wytycznych Głównego Lekarza Weterynarii w sprawie postępowania z żywymi rybami będącymi przedmiotem sprzedaży detalicznej* (zwanych dalej *Wytycznymi*) w razie sprzedaży żywych karp, sposób ich pakowania musi uwzględniać dobrostan zwierząt oraz wykluczać narażanie ich na niepotrzebne cierpienie. Jednakże Główny Lekarz Weterynarii w swych *Wytycznych* zaleca sprzedaż ryb po ich uprzednim uśmierceniu. Natomiast uśmiercanie ryb powinno odbywać się w sposób humanitarny, polegający na zadawaniu minimum cierpienia fizycznego i psychicznego, w miejscu do tego wydzielonym. Miejscem wydzielonym będzie miejsce, które ogranicza do niego dostęp i udział osób postronnych. W kontekście powyższego ubój lub uśmiercanie zwierząt kręgowych (m.in. ryb) przy udziale dzieci lub w ich obecności jest przestępstwem określonym w art. 35 ust. 1 *ustawy*.

W tym miejscu należy dodać, iż w zakresie kompetencji powiatowych lekarzy weterynarii, leży m.in. nadzór nad zapewnieniem właściwych warunków sprzedaży żywych ryb w placówkach handlu detalicznego. W kontekście powyższego przypomnieć należy przepis art. 19 ust. 6 *ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. o Inspekcji Weterynaryjnej* (t.j. Dz. U. z 2018 r., poz. 1557) z którego wynika, iż powiatowy albo wojewódzki lekarz weterynarii może wystąpić do właściwego miejscowo komendanta Policji z wnioskiem o pomoc, jeżeli jest to niezbędne do przeprowadzenia kontroli przez Inspekcję. Na wniosek powiatowego albo wojewódzkiego lekarza weterynarii właściwy miejscowo komendant Policji zapewnia pomoc przy przeprowadzaniu kontroli. Przy czym pomoc, należy rozumieć jako zapewnienie osobistego bezpieczeństwa przeprowadzającemu kontrolę powiatowemu lekarzowi weterynarii (zwanego dalej kontrolującym), poprzez niedopuszczenie do narażenia kontrolującego na utratę życia lub zdrowia, a także naruszenia jego nietykalności cielesnej. Udzielając pomocy funkcjonariusz Policji może stosować środki przymusu bezpośredniego na zasadach ogólnych jedynie w zakresie niezbędnym do zapewnienia bezpieczeństwa osobistego kontrolującego, w szczególności w przypadku konieczności odparcia bezpośredniego i bezprawnego zamachu na jego życie lub zdrowie. W przypadku stwierdzenia przez funkcjonariusza Policji, na miejscu kontroli, niezgodnego z prawem zachowania wobec kontrolującego lub innego czynu zabronionego w szczególności wymienionego w przepisach karnych *ustawy o ochronie zwierząt*, podejmuje on czynności

² Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 16 listopada 2009 r., sygn. akt V KK 187/09.

służbowe adekwatne do rodzaju popełnionego czynu, stosując środki przewidziane prawem i postępując w tym zakresie na zasadach ogólnych. Ponadto zaznaczyć należy, iż funkcjonariusz Policji powinien pozostać na miejscu udzielania pomocy do czasu zakończenia czynności wykonywanych przez kontrolującego.

Zwrócić również uwagę należy na zapis art. 40 *ustawy*, który przewiduje, że organizacje społeczne, których statutowym celem działania jest ochrona zwierząt, mogą współdziałać z właściwymi instytucjami państwowymi i samorządowymi w ujawnianiu oraz ściganiu przestępstw i wykroczeń określonych w *ustawie*.

Przy dystrybucji żywego karpia obowiązują także wymagania sanitarno-higieniczne. Sprawdzenie tego rodzaju wymagań podczas dystrybucji żywych ryb należy do właściwości Państwowej Inspekcji Sanitarnej.

DYREKTOR
Biura Prewencji
Komendy Głównej Policji
ml. insp. Robert KUMOR

